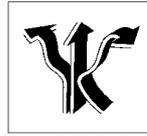

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Демографія»**

Спеціальність:	D3 Менеджмент
Освітній рівень:	перший (бакалавський) рівень
Освітня програма:	Менеджмент

МАУП 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Демографія
Шифр та назва спеціальності	D3 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти	перший (бакалавський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	3 кредити / 90 год. Лекції: Семінарські заняття: Самостійна робота студентів:
Терміни вивчення дисципліни	
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

Науковий ступінь	
Вчене звання	
Посада	
Дисципліни, які викладає НПП	
Напрями наукових досліджень	
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	
Контактний тел.	
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	

Анотація курсу. Програма дисципліни «Демографія» призначена для здобувачів вищої освіти та слухачів програм підготовки й підвищення кваліфікації у сфері економіки, соціальних наук і публічного управління. Курс формує цілісне уявлення про закономірності відтворення населення та сучасні демографічні процеси, розкриває місце демографії в системі наук, джерела демографічної інформації, підходить до аналізу чисельності й структури населення, режимів відтворення та демографічного переходу. Особливу увагу приділено інструментарію демографічного аналізу, оцінці демографічних втрат і змін під час війни, а також ключовим аспектам народжуваності, сім'ї та шлюбу, смертності, міграції, прогнозування і формування демографічної та сімейної політики відновлення людського потенціалу. Навчальні результати досягаються через

роботу з показниками та статистичними даними, розв'язання аналітичних задач, інтерпретацію демографічних тенденцій і підготовку обґрунтованих висновків для управлінських рішень.

Предметом навчальної дисципліни «Демографія» є вивчення процесів відтворення населення, його чисельності та структури, закономірностей природного й міграційного руху, а також методів демографічного аналізу, прогнозування і механізмів демографічної та сімейної політики в умовах соціально-економічних трансформацій і війни.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних умінь щодо збору, оцінювання та інтерпретації демографічної інформації, аналізу демографічних процесів і розроблення обґрунтованих підходів до прогнозування та політики відновлення людського потенціалу.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувані розуміння ролі демографії в системі наук і в забезпеченні державної та соціальної політики;
- навчити працювати з джерелами демографічної інформації, оцінювати їх повноту, достовірність і порівнюваність;
- опанувати методи аналізу чисельності та структури населення, режимів відтворення і демографічного переходу;
- сформувані навички демографічного аналізу народжуваності, репродуктивної поведінки, сім'ї та шлюбу, смертності й тривалості життя;
- розвинути компетентності аналізу міграційних процесів, зокрема вимушеного переміщення, інтеграції та повернення населення;
- оволодіти підходами демографічного прогнозування та сценарного аналізу післявоєнного відновлення;
- ознайомити з інструментами демографічної та сімейної політики, спрямованої на подолання демографічних втрат.

Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Демографія» спирається на знання та навички, здобуті на рівні бакалаврату з таких навчальних компонентів компонентів ОПП «Менеджмент», зокрема: економічна теорія, вища математика, статистика, теорія ймовірностей, мікроекономіка, макроекономіка, основи академічного письма, цифрові технології в управлінні, вступ до спеціальності «Менеджмент».

Постреквізити навчальної дисципліни. Компетентності, сформовані під час опанування дисципліни «Демографія», використовуються як підґрунтя для подальшого вивчення та практичної підготовки в межах ОПП, зокрема в дисциплінах і видах робіт: економіка підприємства, фінанси, маркетинг, облік і аудит, HR-менеджмент, бізнес-аналітика, мотиваційний менеджмент, операційний менеджмент, логістичний менеджмент, стратегічне управління підприємством, основи проектного менеджменту.

Зміст навчальної дисципліни (денна форма навчання)

№	Назва теми	Методи навчання/методи оцінювання
Змістовий модуль I. Основи та демографічні дані		Методи навчання: словесні (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; аналітичний метод; синтетичний метод; практичний (робота з економічними моделями, статистичними даними, графіками); пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький;
Тема 1.	Демографія у системі наук про відтворення населення	
Тема 2.	Джерела інформації про населення та демографічні процеси	
Тема 3.	Чисельність і структура населення у демографічних процесах	Методи оцінювання: усний контроль (усне опитування, оцінювання участі у дискусіях, інших інтерактивних методах навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, аналітичні завдання, реферати); тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність, завдання на аналіз даних і моделей); метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань; оцінювання проєктних та лабораторних робіт (моделювання економічних процесів, прогнозування).
Змістовий модуль II. Відтворення та демографічний аналіз		
Тема 4.	Режими відтворення населення та демографічний перехід	
Тема 5.	Демографічний аналіз: показники, методи, оцінка втрат і змін	
Тема 6.	Народжуваність і репродуктивна поведінка в умовах війни	Методи оцінювання: кейс-метод (аналіз реальних економічних ситуацій, пошук проблем, пропозиція рішень, побудова моделей); моделювання професійної діяльності (побудова економічних моделей, прогнозування, сценарне моделювання).
Змістовий модуль III. Соціально-демографічні процеси, прогноз і політика під час війни		
Тема 7.	Сім'я і шлюб у демографічних процесах та підтримка сімей під час війни	
Тема 8.	Смертність і тривалість життя: прямі та непрямі наслідки війни	
Тема 9.	Міграція населення: вимушене переміщення, інтеграція, повернення	
Тема 10.	Сімейна та демографічна політика відновлення людського потенціалу після війни	
Модульна контрольна робота		
Форма контролю: залік		

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементами презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Форми методи контролю.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на **поточний** та **підсумковий (семестровий)**.

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних і семінарських занять. Його метою є систематична перевірка:

- розуміння та засвоєння теоретичних основ економічних процесів;
- уміння застосовувати знання для побудови моделей та аналізу економічних даних;
- навичок діагностики та прогнозування економічних процесів;
- використання спеціалізованого програмного забезпечення для моделювання та обробки статистичних даних.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступи та презентації з аналізу економічних процесів;
- усні доповіді з розбору економічних кейсів;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях та активність під час обговорень;
- участь у дискусіях, мозковому штурмі, інтерактивних формах заняття;
- аналіз економічних даних, статистичних показників, економіко-математичних моделей;
- письмові завдання (контрольні роботи, тестові завдання, аналітичні та реферативні роботи);
- підготовка конспектів, тез, аналітичних записок;
- самостійне опрацювання тем дисципліни та матеріалів лекцій.

Методи поточного контролю:

- усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення);
- письмовий контроль (контрольна робота, аналітичний звіт, реферат, виконання завдань на побудову моделей або обробку статистики);
- комбінований контроль (усне та письмове поєднання для оцінки розуміння та практичних навичок);
- презентація самостійної роботи або кейс-аналізу;
- спостереження за активністю та участю у практичних заняттях;
- тестовий контроль (закриті та відкриті завдання, аналіз графіків і моделей);
- робота з проблемними ситуаціями (аналітичні кейси, сценарне моделювання економічних процесів).

Система оцінювання та вимоги.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

Теми	Поточний контроль знань										Підсумковий контроль		
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Модульна контрольна робота	Залік**	Загальна кількість балів
											20	20*	100
Робота на семінарському занятті	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
Самостійна робота	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування.

Критерії оцінювання модульного тесту з навчальної дисципліни «Демографія»:

При оцінюванні модульного тесту враховуються обсяг і правильність виконання завдань:

- оцінка «відмінно» (А) виставляється за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% всіх завдань);

- оцінка «добре» (В) виставляється за виконання 80% всіх завдань;

- оцінка «добре» (С) виставляється за виконання 70% всіх завдань;

- оцінка «задовільно» (D) виставляється за правильне виконання 60% запропонованих завдань;

- оцінка «задовільно» (Е) виставляється, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

- оцінка «незадовільно» (FX) виставляється, якщо виконано менше 50% завдань.

Неявка на модульний тест - 0 балів.

Вищезазначені оцінки перетворюються на рейтингові бали таким чином:

«А» - 18-20 балів;

«В» - 16-17 балів;

«С» - 14-15 балів;

«D» - 12-13 балів.

«Е» - 10-11 балів;

«FX» - менше 10 балів.

Підсумкова семестрове оцінювання з дисципліни «Демографія» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студентів. Воно проводиться у терміни, визначені навчальним планом, і охоплює обсяг матеріалу, визначений програмою курсу.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі тесту. До семестрового оцінювання допускається студент, який виконав усі необхідні роботи.

Підсумкова оцінка виставляється на основі результатів навчання студента протягом семестру. Оцінка студента складається з балів, накопичених за результатами поточного оцінювання, та заохочувальних балів.

Студенти, які виконали всі необхідні завдання і отримали оцінку 60 балів або вище, отримують оцінку, що відповідає отриманій оцінці, без додаткового тестування.

Для студентів, які виконали всі необхідні завдання, але отримали оцінку нижче 60 балів, а також для тих, хто бажає поліпшити свій бал (результат), викладач проводить підсумкову роботу у формі тесту під час останнього запланованого заняття з дисципліни в навчальному семестрі.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Оцінка самостійної роботи

Загальна кількість балів, отриманих студентом за виконання самостійної роботи, є одним із складових академічної успішності з дисципліни. Самостійна робота з кожної теми, відповідно до програми курсу, оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів за допомогою стандартизованих та узагальнених критеріїв оцінювання знань.

Шкала оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань) критерії оцінювання.

Максимально можлива оцінка самостійної роботи (індивідуальні завдання)	Рівень виконання			
	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
3	3	2	1	0

Форми оцінювання включають: поточне оцінювання практичної роботи; поточне оцінювання засвоєння знань на основі усних відповідей, доповідей, презентацій та інших форм участі під час практичних (семінарських) занять; індивідуальні або групові проекти, що вимагають розвитку практичних навичок і компетентностей (опціональний формат); вирішення ситуаційних завдань; підготовка резюме з самостійно вивчених тем; тестування або письмові іспити; підготовка проектів статей, тез конференцій та інших публікацій; інші форми, що забезпечують всебічне засвоєння навчальної програми та сприяють поступовому розвитку навичок для ефективної самостійної професійної (практичної, наукової та теоретичної) діяльності на високому рівні.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу «Демографія» здобувач освіти має:

- регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття;
- систематично, системно й активно працювати на лекційних і практичних заняттях;
- відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
- виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;
- виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
- дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс «Управління персоналом» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Рекомендовані джерела інформації.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2398-17>
3. Про державну статистику : Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
4. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20.11.2012 № 5492-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>
5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

7. Про перепис населення : Закон України від 19.10.2000 № 2058-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-14>
8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
9. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

Основна література

10. Аксьонова С. Ю., Гаращенко Т. П., Потіха Т. О. Репродуктивні втрати через аборти в перші роки повномасштабної війни в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 4. С. 59–78. DOI: 10.15407/dse.2025.4.59. URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/249/191>
11. Гладун О. М., Пугачова М. В. Відтворення населення після інтенсивних військових конфліктів: демографічні перспективи. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 2. С. 3–23. URL: <https://dse.org.ua>
12. Демографічний щорічник «Населення України» за 2021 рік / Державна служба статистики України. Київ : ДССУ, 2022.
13. Драган О. І., Тертична Т. І. Демографія : конспект лекцій. Київ : НУХТ, 2014. 117 с.
14. Заставецький Т. Б. Сучасна демографічна ситуація в Україні: проблеми та перспективи : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. 168 с. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27944/1/Zastavetski_Monogr.pdf
15. Малиновська О. А. Міграція як виклик, джерело та інструмент індивідуальної та суспільної стійкості. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 4. С. 79–96. DOI: 10.15407/dse.2025.4.79. URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/268/192>
16. Муромцева Ю. І. Демографія : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 300 с.
17. Населення України. Демографічна ситуація 2002–2019 рр. та демографічний прогноз до 2100 р. / за ред. О. М. Гладуна. Київ, 2020. 174 с. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/population.pdf>
18. Населення України: нариси про демографічний стан країни у перше тридцятиріччя незалежності / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ : Наукова думка, 2023. 166 с. DOI: 10.15407/978-966-00-1899-0. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/Naselennya.pdf>
19. Ничипоренко С. В. Молодіжна сімейна політика в Україні : монографія. Умань : Сочінський, 2011. 217 с.
20. Петруха Н. І., Петруха С. В., Великий Є. В. Розвиток недержавного пенсійного забезпечення як фактор довгострокового демографічного зростання. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 4. С. 97–113. DOI: 10.15407/dse.2025.4.97. URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/263/193>
21. Підгорний А. З., Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О., Вітківська Н. О. Соціально-демографічна статистика : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2017. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6428>
22. Слюсар Л. І. Шлюб в Україні. Київ, 2021. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/Шлюб%20в%20Україні.pdf>
23. Стешенко С. Г. Демографічна статистика з основами демографії : підручник. Київ : Вища школа, 2005. 415 с.
24. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2020.
25. Черенько Л. М. та ін. Якість життя населення України та перші наслідки війни : монографія. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2023. 228 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/Монографія_якість.pdf
26. Шеремет І. І. Основи демографії : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 77 с.

Додаткова література

27. Аксьонова С. Ю. Компенсаційний приріст народжуваності та кількість ненароджених дітей в Україні за роки незалежності. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 4(50). С. 3–22.
28. Аналітичні матеріали з оцінювання демографічних втрат та змін у структурі населення в умовах війни / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2022–2024.
29. Крімер Б. О. Сімейна політика в повоєнних умовах: виклики та перспективи для України. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 4(54). С. 3–20. DOI: 10.15407/dse2023.04.003.
30. Левчук Н. М. Аналіз прямих демографічних втрат України внаслідок війни. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2(48). С. 11–31. DOI: 10.15407/dse2022.02.011.
31. Саріогло В. Г. Оцінювання соціально-економічних показників: практичні аспекти та застосування. Київ, 2019.
32. Черенько Л. М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності : монографія. Київ, 2020.
33. Gladun O., Pugachova M. Population reproduction after intense military conflicts: demographic prospects. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 2. С. 3–23.
34. Mezentseva N., Kondras N. Second demographic transition in Ukraine: an analysis of main parameters. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 1. С. 9–23.
35. Preston S. H., Heuveline P., Guillot M. Demography: Measuring and Modeling Population Processes. Oxford : Blackwell, 2001.
36. Pugachova M. V. Russian-Ukrainian war: possibility of using demographic data to estimate population losses. *Статистика України*. 2024. № 1(104). С. 61–68. DOI: 10.31767/su.1(104)2024.06.06.
37. World Population Prospects 2022 / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. New York : United Nations, 2022. URL: <https://population.un.org/wpp>

Інформаційні Інтернет-ресурси

38. Всеукраїнський перепис населення 2001. URL: <http://www.ukrcensus.gov.ua>
39. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
40. Журнал «Демографія та соціальна економіка». URL: <https://dse.org.ua>
41. Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. URL: <https://idss.org.ua>